

SOS overlijden: al die formaliteiten en wat met de centen?!

*nieuws
legal, particulieren,*

18 februari 2021

The circle of life ... daar horen vrolijke noten bij, maar jammer genoeg ook emotioneel harde om te kraken. Een overlijden van een geliefd familielid is één van die momenten. Je komt als nabestaanden terecht in een ware rollercoaster. Enerzijds wil je de wereld op pauze zetten en in je cocon kruipen. Anderzijds verplicht de hele bureaucratie je om verder te gaan en allerlei formaliteiten in orde te brengen. Waar moet je zo allemaal aan denken?

Bovendien kent iedereen wel het principe dat de bankrekeningen worden geblokkeerd wanneer er een overlijden plaatsvindt. Maar, hoe krijg je die terug gedeblokkeerd? Hoe lang duurt dat zo ongeveer vooraleer die gelden terug vrij zijn? Wat zijn de mogelijkheden van de langstlevende partner?

In wat volgt bezorgen we je graag een stappenplan, een menselijke en administratieve houvast voor als je op die momenten de spreekwoordelijke draad even verloren bent.

SOS overlijden – wat te doen

1 – Bel een arts

Het moment is daar waarop je geconfronteerd wordt met het onvermijdelijke: een overlijden. In eerste instantie zal er een arts moeten langskomen om het overlijden vast te stellen. Die arts zal een attest van het overlijden opmaken.

2 – Aangifte burgerlijke stand

Daarna dien je het overlijden aan te geven aan de dienst burgerlijke stand van de gemeente waar de overledene gestorven is. Je kan dat zelf doen, maar je kan ook contact opnemen met een uitvaartondernemer. Zij nemen vaak deze administratieve zaken dan alvast uit jouw handen. Uiteraard begeleiden zij je ook bij het voorbereiden van de uitvaart.

Een aantal zaken die je daarvoor best dicht bij de hand houdt zijn:

- de identiteitskaart (en desgevallend het rijbewijs van de overledene);
- desgevallend het trouwboekje van de overledene; en

- het overlijdensattest van de arts.

3 – Breng de bank(en) op de hoogte

Vervolgens dien je contact op te nemen met de financiële instelling(en) van de overledene.

Indien je niet zeker weet bij welke banken de overledene tegoeden of een kluis heeft, of bij een vermoeden dat er meerdere financiële instellingen in het spel zouden zijn, kan er een onderzoek worden opgestart. Dit onderzoek wordt “Bankresearch” genoemd en wordt opgestart in de schoot van Febelfin. Hierdoor wordt opgespoord of en waar iemand tegoeden heeft in de laatste 3 jaar voor het overlijden. Bankresearch staat ter beschikking van de erfgenamen zelf, maar kan ook ingeschakeld worden door de instrumenterende notaris.

De respectievelijke banken zullen dan een lijst van de tegoeden opstellen en overmaken aan de Administratie der Registratie.

De bank zal dan alle tegoeden blokkeren, dit is een wettelijke verplichting waar zij dus niet onderuit kunnen. Het lijkt misschien een onrechtvaardige regel, maar hierdoor wil men vermijden dat “een” erfgenaam sommen van de rekening(en) zou halen, zonder medeweten van de andere erfgenamen. *Better safe than sorry?*

4 – Contacteer desgewenst een notaris

Van wat nog volgt kan je een heel aantal zaken zelf regelen. Maar indien je dit wenst, kan je daarvoor ook beroep doen op een notaris.

5 – Andere instanties

Volledigheidshalve geven we je graag mee dat je het overlijden ook dient mee te delen aan de volgende instanties:

- werkgever of pensioendienst;
- verzekeringsmaatschappij(en);
- het ziekenfonds, de vakbond, het kinderbijslagfonds
- directie voor Inschrijving van Voertuigen (DIV);
- huurder of verhuurder van een woning van de overledene;
- telecomprovider, energieleverancier, watermaatschappij, B-Post;
- alle andere leveranciers van abonnementen van de overledene.

Attest of akte van erfopvolging

Ok, op dit moment zijn de banktegoeden dus geblokkeerd. Hoe krijg je die nu terug gedeblokkeerd? Dit kan pas als de bank op de hoogte is van de wettige erfgenamen van de overledene. Daarvoor heb je minstens een attest of akte van erfopvolging nodig. Attest of akte, dus ik mag kiezen? Jammer maar helaas.

1 – Akte van erfopvolging

De akte van erfopvolging kan enkel door een notaris worden opgemaakt.

Je dient via tussenkomst van een notaris te werken indien de overledene:

- een testament of een andere akte met laatste wilsbeschikking heeft opgemaakt;
- gehuwd was met een huwelijkscontract of een aktewijziging huwelijkse voorwaarden heeft laten opmaken;
- een erfovereenkomst heeft opgemaakt;
- er onbekwame (bv. minderjarige) erfgenamen tot de nalatenschap komen.

2 – Attest van erfopvolging

In alle andere dan voornoemde gevallen, zou je zelf een attest van erfopvolging kunnen aanvragen via het kantoor Rechtszekerheid van de bevoegde fiscale administratie. Het is ook mogelijk om het rechtstreeks van de website van de FOD Financiën te downloaden.

3 – Akte van borgstelling

Indien één van de erfgenamen **buiten** de Europese Economische Ruimte woont, moet er voor deze erfgenaam een borg gesteld worden. Dit kan door:

- het nemen van een hypotheek op een in België gelegen onroerend goed;
- een borgstelling in geld of in effecten (zoals aandelen, obligaties, ...); of
- door iemand die zich persoonlijk borg stelt.

Het model van akte van borgstelling vind je hier en wordt aangetekend verzonden naar Vlabel. Zolang de borg niet is gesteld, blijven alle tegoeden van de nalatenschap geblokkeerd. Een akte of attest van erfopvolging volstaan dus niet wanneer er een erfgenaam buiten de EER woont.

4 – Termijnen om rekening mee te houden

Het bekomen van een attest of akte van erfopvolging kan tot wel 4 weken in beslag nemen. Er wordt namelijk eerst een onderzoek uitgevoerd naar fiscale, niet-fiscale of sociale schulden op naam van de overledene en/of de erfgenamen. Als die er zijn, dan moet dat binnen de 12 werkdagen gemeld worden.

Zijn er geen van voornoemde schulden of vindt er geen melding plaats binnen de 12 werkdagen, dan kan men het attest of de akte van erfopvolging afgeleveren. Blijkt uit de kennisgeving dat er wel fiscale, niet-fiscale of sociale schulden zijn, dan zullen deze eerst moeten worden voldaan, vooraleer tot afgifte van het attest of de akte van erfopvolging zal worden overgegaan.

Indien een akte van borgstelling vereist is duurt het minstens 2 tot 3 weken vooraleer Vlabel de machtiging tot deblokkering van de tegoeden bezorgt.

5 – Vrijgave van de tegoeden

Als aan alle voornoemde voorwaarden voldaan is en je de akte (of het attest) van erfopvolging kan voorleggen, zal de bank normaal gezien de tegoeden vrijgeven. Indien een erfgenaam buiten de EER woont zal ook voornoemde machtiging tot deblokking een noodzakelijk document zijn.

Wat in de tijd na het overlijden maar voor de vrijgave?

De langstlevende (huwelijkse of wettelijk samenwonende) partner kan over de helft van het bedrag dat op alle rekening staat, met een maximum van 5.000 euro, beschikken om dringende uitgaven te doen. Dit bedrag wordt als voorschot op de uiteindelijke verdeling gezien.

Het is bovendien wettelijk bepaald welke uitgaven mogen gebeuren door de bank, zonder dat de tegoeden op de rekening reeds zijn vrijgegeven. Het gaat om:

- bevoorrechte schulden van de hypotheekwet;
- begrafenis kosten, kosten van de laatste ziekte;
- kosten voor de laatste woonplaats van de overledene, met een vervaldag in de termijn tussen de 3 maanden voor en 6 maanden na het overlijden.

Je begrijpt meteen de financiële beperkingen en ongemakken die kunnen ontstaan in de periode tussen het overlijden en de vrijgave van de tegoeden.

Aangifte nalatenschap

Wanneer jij en jouw familie al het voorgaande hebben doorstaan, dient nog de aangifte van nalatenschap plaats te vinden. Hiervoor kan je enige informatie terugvinden in onze eerdere bijdrage.

Conclusie

Overlijden is een organisch iets en het hoort bij het leven of we dat nu leuk vinden of niet. De administratieve formaliteiten die daarbij komen kijken zijn net iets minder organisch.

De juristen van aternio kunnen je te allen tijde ontzorgen en staan in een rechtstreekse lijn met de fiscale administraties en desgevallend de huisnotaris.

Eveline Smet *senior manager legal*
e.smet@atern.io

Check atern.io/nieuws voor
meer finance, tax en legal
nieuws.

aternio